

MIDDLE SCHOOL STUDENTS SELF ANALYSIS FROM VARIOUS TURKISH WORD TREASURES (EXAMPLE OF SIIRT PROVINCE)

Erhan Akın

Siirt University, Education Faculty, Department of Turkish Education, Siirt, Turkey

Seyithan Kara

Şehit Öğretmen İsmail Çelik Secondary School, Siirt, Turkey

Abstract

The main aim of this research 2013-2016 is implemented between Turkish section of the exam last self TEOG words 8. Class not knowing the levels of students in terms of different variables. Research, descriptive nature is designed to scan in the model. Research Assistant data-gathering tool developed by researchers as "self-Turkish Vocabulary Survey". Cronbach Alpha coefficient scale 0.959. The research study group 2016-2017 in the academic year of Siirt province in the Centre of the Ministry of national education of schools in different socio-economic levels in random (random) method by selected three of the school's 8. 75 students studying in classes. Study data from SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) have been analysed using the program. Study the following conclusions: students self-Turkish vocabulary; gender, family status, and the frequency with which to go to the library, pre-school education vary significantly according to a variable.

Keywords: *Language, vocabulary, Turkish, TEOG*

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 19, No 3, 2018
pp. 461-477
DOI: 10.17679/inuefd.343018

Received :11.10.2017

Accepted : 06.11.2018

Suggested Citation

Akın, E. and Kara, S. (2018). Middle School Students Self Analysis from Various Turkish Word Treasures (Example of Siirt Province). *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 461-477. DOI: 10.17679/inuefd.343018

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Purpose

The main objective of this research, 8. between 2013-2016 of the students of the class applied to the Turkish section of the Turkish word last self-exam TEOG treasures is to analyze in terms of different variables. Research Assistant, depending on the underlying problem solution sought-after associates problems are as follows:

- 1.8. grade students' self-Turkish vocabulary are significantly by gender undertakes?
- 2.8. grade students' self-Turkish vocabulary are reading frequency of statistically undertakes?
- 3.8. grade students' self-Turkish vocabulary are of the family's income status were statistically undertakes?
4. Turkish vocabulary 8. grade students self are pre-school education, depending on whether is it undertakes as meaningful?

Method

Research, descriptive nature whether screening was conducted with the model. Descriptive studies to investigate the intended topic is handled in a similar manner for photo lens. Research Assistant to associate the study group consisted of 2016-2017 in the academic year of Siirt province in the Centre of the Ministry of national education of schools with different socioeconomic level in random (random) method by selected three of the school's 8. 75 students studying in classes. Study of data-gathering tool developed by researchers as "self Turkish Word Measurement Survey" is used (Additional-1). The survey is designed as two parts. In the first part for determining students' demographics surveyed questions (gender, reading frequency, type of book being read, the status of the family income, pre-school education status). View the second part, the trilateral format of questionnaire 60-point Likert scale. "I know what it means, I don't know the meaning of the word", "Word", "I heard the word but its meaning I don't know" in the form of triple a Likert format as 60-point scale listed students, "I know what it means" to every word they say, "1", "match whole word I don't know what that means, I don't know the meaning of the word "or" but "every word to" 0 "points. You can get this part from questionnaire the highest and lowest points varies in the range 0-60. In order to ensure the validity of the survey prepared expert opinions referenced earlier. In accordance with the recommendations of experts' necessary adjustments were made to the final shape given to the survey and has been applied to the workgroup. Research Assistant data from SPSS (Statistical Package for the for Social Sciences) 20.0 program have been analyzed.

Results, Discussion and Recommendations

Participants in the survey 8. Turkish vocabulary class student of self-points average significantly varied according to the sex of the variables have been identified. ($p < 0.05$). Research Assistant for the purpose is to associate the findings of female students in the transaction self of the Turkish vocabulary score averages (45,54), male students' self-Turkish vocabulary score is the average of the high, it is possible to say (37,84). Similar issues in the literature studies (Cesur, 2005; Temur, 2006; Tüysüz, 2007; Çıplak, 2005) the results seem to support the results of this research.

Participants in the survey 8.class Turkish vocabulary points average of students' self-reading significantly varied according to the variable frequency ($p < 0.05$). From the finding sof the study, the frequency of the students always read Turkish vocabulary points average (47,08), reading, the students sometimes frequency Turkish vocabulary scores are average (44,04) and book the frequency is never read by students who are average self-Turkish vocabulary (33.25) it is possible to say that it is significantly higher. Read the vocabulary of the activity of the qualitative or quantitative plays an important role in the development of earlier studies is obtained (Cesur, 2005; Ceylan, 2013; Temur, 2006).

Participants in the survey 8.class Turkish vocabulary points average of students' self-family income level has been found to differ significantly according to the variable ($p < 0.05$). According to the average of different income groups were significantly vocabulary points are different from each other. In this context, the higher the family income level Turkish vocabulary points average has increased students' self. You're my vocabulary significantly varied according to income level variable reaching to the conclusion of the studies (Büyükkantarçioğlu, 1992; Özbay, Büyükikiz & Uyar, 2011; Tüysüz, 2007) findings of this survey seem to parallel the findings. In this context, it can be stated that socio-economic level is determinant on the quality

and quantity of vocabulary in lexical terms. "The language development of the child is a mirror of the family's economic, social and cultural situation" (Aşıcı, 2005: 24).

As a result of the research, pre-school education area 8. class Turkish vocabulary class student of self-points average (47.29) pre-school education students that are not self-Turkish vocabulary score significantly higher on average (35,84). These results are in line with the results of earlier research (Özbay, Büyükkiz & Uyar, 2011; Temur, 2006; Ceylan, 2013; İpekçi, 2005: 50; İnce,2009: 249).

Research Assistant 8. grade Turkish vocabulary of students self; gender, family status and frequency of reading books, preschool education varied significantly according to the variable to the result.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ TÜRKÇE KELİME HAZİNELERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (SİİRT İLİ ÖRNEĞİ)

Erhan Akın

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Siirt, Türkiye

Seyithan Kara

Şehit Öğretmen İsmail Çelik Ortaokulu, Siirt, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, 2013-2016 yılları arasında uygulanan TEOG sınavlarının Türkçe bölümünde geçen öz Türkçe kelimelerin 8. Sınıf öğrencileri tarafından bilinme düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, betimsel nitelikte olup tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öz Türkçe Kelime Bilgisi Anketi" kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,959 olarak bulunmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Siirt il merkezinde MEB'e bağlı bulunan farklı sosyoekonomik düzeydeki okullardan random (rastgele) yöntemle seçilmiş üç okulun 8. sınıflarında okuyan 75 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20,0 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler araştırmanın amacına uygun olarak Tukey testi, tek yönlü varyans(ANOVA), aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi istatistiksel yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin öz Türkçe kelime hazinesi; cinsiyet, kütüphaneye gitme sıklığı, aile gelir durumu ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil, kelime hazinesi, öz Türkçe, TEOG, ortaokul öğrencileri

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 19, Sayı 3, 2018
ss. 461-477
DOI: 10.17679/inuefd.343018

Gönderim Tarihi : 11.10.2017
Kabul Tarihi : 06.11.2018

Önerilen Atıf

Akın, E. ve Kara, S. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Öz Türkçe Kelime Hazinelerinin Çeşitli Değişkenler Açısından incelenmesi (Siirt İli Örneği). *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 461-477. DOI: 10.17679/inuefd.343018

GİRİŞ

"Dil insan için bütün kapıları açan sihirli bir anahtardır. Dil, düşüncenin aracı, duygu ve hayal dünyasının kapısıdır. Dil ruhu okşayan armoni ve ahenk, gönülleri süsleyen rengârenk boya, duygu ve sezgiyi besleyen besin değeri yüksek gıdadır"(Karakuş, 2002: 235). Bu bağlamda dilin bir toplumu oluşturan bireyler arasında gerçekleşen sosyal ve kültürel münasebetleri geliştiren, zenginleştiren ve perçinleyen güçlü bir bağ olduğu ifade edilebilir. Toplumlar, dil ve sosyal hayattaki etkinlikler vasıtasıyla kültürel ve sosyal değerlerin işlenip zenginleşmesini sağlarlar. Toplumu oluşturan bireylerin ortak yaşantı ürünlerinin aktarımını asırlarca devam ettirmeleri özgün bir ulusal birikimi oluşturur (Demir, 2006).

Toplumların bilim, teknik ve kültür sahasında meydana gelen değişim ve gelişimlerden kendilerini soyutlamasının düşünülmemeyeceği günümüz koşullarının sağlıklı bir iletişimi gerekli kıldığı söylenebilir. Sağlıklı bir iletişim sürecinde ana dili öğretimi hayati bir öneme sahiptir. "Ana dili, bir insanın kişiliğinin gelişmesinde, bilgi ve becerilerinin artmasında ve içinde bulunduğu topluma uyum sağlamada çok önemli bir etkidir" (Ünalın, 2004:7). Çünkü değişim ve gelişimlerin beraberinde getirdiği toplumsal beklentilerin eğitim sisteminde karşılığını bulup çözüme kavuşturulması sürecinde ana dili eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin ana dillerine bütün incelikleriyle hâkim olabilmelerinin yolu ana dil bünyesindeki kelimelerin kişisel kelime kadrosuna kazandırılması sürecinden geçer (Calp, 2005).

Canlılar âleminde, insanoğlunu biricik kılan özelliklerinin başında "düşünme" özelliğinin geldiği söylenebilir. Birey, duygu ve düşünce ürünlerini sergileme ve diğer kişilere iletimi sürecinde dil mekanizmasını işlevsel kılan kelimelere gereksinim duyar. "Çünkü dildeki her kelime, ya bir varlığa ya da bir düşünceye karşılık gelmekte ve düşünmenin temel malzemesini oluşturmaktadır" (Özbay, 2007: 11). Bu düşünsel ürünlerin sergilenmesi ve iletiminde dil göstergesi olan sözcüklerin köprü vazifesi gördüğü söylenebilir. Dil ile düşünce arasındaki etkileşim, birbirlerinin kaynağından beslenip gelişen bir bütünün ayrılmaz iki temel parçası niteliğindedir (Uygur, 1962). Sosyal varlık olan bireylerin duygu ve düşünce birikimlerini etkili anlatma ve aktarma gereksinimlerinin karşılanması sürecinde dilsel beceriler noktasındaki edinimlerinin önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma etkili bir dil eğitimi sürecine temel teşkil eden dilsel becerilerdir. Bu temel dilsel becerilerin ortak paydasını kelimeler oluşturmaktadır. "İnsan kelimelerle düşünür, kelimelerle konuşur, kelimelerle yazar. İnsanın anlaması, anlatması, kavraması, yazması kelime hazinesiyse alakalıdır (Dursunoğlu, 2010: 18). Kelime bilgisi, dil becerilerinde gelişimin sağlanmasının ön koşuludur. Kelime servetimizin kapasitesi ölçüsünde anlama ve anlatma etkinliklerini gerçekleştiririz (Adıgüzel, 2004).

"Kelime hazinesi, bildiğimiz kelimeleri ifade etmektedir" (Onan, 2013: 155). Kelime hazinesi; alıcı-üretici, etkin-edilgin veya aktif-pasif olmak üzere iki farklı kanal ile sergilenebilir. Buna göre alınan kelimeler, okuma ve dinleme yoluyla kazanılır; konuşma ve yazma becerilerinin kullanılmasında ise ifade edici kelimelerden yararlanır (Karatay, 2007: 142). Bu bağlamda alıcı kelime hazinesinin üretici kelime hazinesine göre daha geniş kapsamlı olduğu ifade edilebilir. "Çünkü insanlar konuşurken ya da yazarken kullanmadığı pek çok kelimeyi, dinlerken ya da okurken kullanabilmektedir" (Baş, 2006: 105). Etkin kelime hazinesi ile edilgin kelime hazinesi arasındaki farkın fazla olması eğitim sistemindeki sıkıntı ve sorunların somut göstergesidir; çünkü böyle bir durumda okuma ve dinleme sürecinde anlama becerisini işe koşabilen; ancak kendisini ifade etme kabiliyetinden yoksun bir nesil görüntüsü ortaya çıkar (Demir, 2006).

Aktif (etkin, üretici) kelime hazinesi ile pasif (edilgin, alıcı) kelime hazinesi arasındaki farkın ortadan kaldırılması sürecinde dil becerilerinin edinimine öğrenme ortamı oluşturan Türkçe derslerinin önemli rol oynadığı ifade edilebilir. Çünkü "Türkçe eğitiminde temel dil becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Ancak bu becerilerin kazandırılabilmesi için öncelikle bazı ön koşul edinim ve öğrenmelere ihtiyaç vardır. Bunlardan birisi de kelime bilgisinin geliştirilmesidir" (Budak, 2000: 19). Dolayısıyla Türkçe dersinde çağdaş ve sistemli uygulamalar ile düşünce dünyasını zengin bir kelime dünyasıyla anlamlandıran, şekillendiren ve renklendiren bireylerin yetişmesi sağlanabilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ve programın uygulama alanı olan Türkçe derslerinde kelime öğretimine ciddi bir önemin atfedilmesi gerektiği söylenebilir. İlköğretim ikinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-8. Sınıflar)'nda bu hususa Türkçe Dersinin Genel Amaçları içerisinde yer verilmekte ve öğrencinin, "Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri amaçlanmaktadır"(MEB, 2006:4) ifadesi kullanılmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığının geliştirilmesinin gerekliliğine ilişkin ifadeler bulunmasına rağmen söz varlığını geliştirmek adına bireylerin yaş aralığı, eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre bilmeleri gereken kelime sayısı ve kullanmaları gereken hedef kelime listelerine ilişkin hususlar açık ve net olarak belirtilmemiştir. "Eğitim programlarımızda öğrencinin bulunduğu kademeye göre bilmesi ve bilip kullanması gereken kelime/kavram sayısının sınırları belirlenmemiştir. Programlarda konuyla ilgili açık ve anlamlı hedefler olmadığı için eğitimcilerimizin bu hususta özel bir gayreti de olmamıştır" (Demir, 2006: 1). Ancak hayatın çeşitli alanlarında(ekonomi, bilim,

kültür, teknoloji vb.) ilerleme sağlamış Avrupa ülkeleri, yaş, kültür ve eğitim düzeylerine göre insanların sahip olmaları gereken kelime sayısına ilişkin hedefler göstermişlerdir.

“İngiliz ve Almanlar okul öncesi çocuklarına 2000 kelime, 7-12 yaş grubundaki çocuklarına en az 5000 kelime öğretmeyi hedeflemektedir. Bir insanın günlük hayatında azami 3000 kelime kullandığını, kültürlü bir insanın kelime dağarcığında yaklaşık olarak 22000-27000 kelime bulundurmasının ve kullanmasının gerektiğini, kendini yetiştirmiş bir insanın ise 40000 kelime bilmesi gerektiğini tespit etmişler ve eğitimde hedef göstermişlerdir” (Karakuş, 2000: 128).

Toplumu oluşturan bireyler arasındaki duygu, düşünce birlikteliği ve sürekliliğinde tamamlayıcı unsur olarak düşünülebilecek kelimelerin öz benliğin ve ulusal kimliğin somut bir iz düşümü olduğu düşüncesinden hareketle kelime hazinesinin öz Türkçe kavramlarla zenginleştirilmesinin önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir. “Bir dile ait kelimeler aynı zamanda ait olduğu milletten izler de taşır. Millete ait kültürün ve medeniyetin unsurlarını kelimeler yansıtır” (Öz, 2012: 23). Bu bağlamda milli değerleri yansıtı ve sonraki nesillere taşıyıcı bir nitelik arz eden dilin özleşmesini amaçlayan “Öz Türkçe Hareketi”nin önemli bir atılım olduğu ifade edilebilir. “Gerçekten, 1932 yılında başlayan Dil Devrimi’yle Türkçenin sözcüklerinde büyük bir özleşme ve gelişme sürecine girilmiş, bütün karşı çıkışlara ve engellemelere karşın, yazarlarımızın, şairlerin, bilim adamlarının çaba ve katkılarıyla bu gelişme sürdürülmüştür” (Aksan, 2015: 11). Öz Türkçe hareketi (özleştirilme), Türkiye Türkçesine yerleşmiş Arapça ve Farsça gibi yabancı menşeli unsurların temizlenerek yerlerine dilin kendi olanakları ile gelişmesine imkân tanıyacak öz Türkçe kelimelerin tesisini amaçlayan milli ve modern bir düşünce atılımı şeklinde ifade edilebilir. Cumhuriyete kadar değişik dönemlerde dilin sadeleşmesi ve özleştirilmesi doğrultusundaki çalışmalarda başarının sağlanamaması sonucunda Türk Dil Devrimi sürecinde dildeki bütün kelimelerin öz Türkçeleştirilmesi hedeflenmiştir (Erciyas, 2010). Mustafa Kemal Atatürk’ün, ulusal birlik ve toplumsal bütünlüğün tesisinde tamamlayıcı unsur olarak gördüğü dilin milli bir hassasiyetle işlenmesi, öz Türkçe unsurlarla bilim, teknik, kültür ve sanat kavramlarını karşılayabilecek yetkinliğe ulaşması doğrultusunda Türk Dil Devrimi’ni gerekli gördüğü söylenebilir. “Atatürk döneminde, Türkçenin sadeleştirilmesi girişimleri ve eğitim seferberliği başlatılmış, Arapça ve Farsça kelime ve kurallar dilden atılmış, halktan kelimeler derlenmiş, eski kaynak eserlerden Türkçe kelimeler taranmış, Türkçe sözlük ve gramer kitapları hazırlanmış, dil üzerine çalışacak kurumlar kurulmuş ve Türkçe zengin bir bilim, kültür, sanat, edebiyat ve eğitim dili hâline getirilmiştir” (Karakuş, 2009: 162-163). Bu bağlamda Türk Dil Devrimi’nin ulusal dil bilincinin oluşması, birleştirme, türetme gibi bilimsel yöntemlerle dilin sözcüklerindeki öz Türkçe kelime ve terimlerin oranına katkı sağlanması amaçlarına hizmet ettiği ifade edilebilir.

TEOG

Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG),¹ 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Yabancı Dil olmak üzere toplam altı temel dersin kazanımlarını ölçmek amacıyla ortak sınavlar ve mazeret sınavları şeklinde uygulanan ulusal ölçekli merkezi sınav sisteminin adıdır. TEOG, bir günde üç oturum uygulanacak şekilde iki günde toplam altı oturum olarak gerçekleştirilmektedir. TEOG uygulamasının her oturumunda sadece bir temel dersin kazanımlarını ölçmeye yönelik 20 maddelik çoktan seçmeli test sorulmaktadır. Öğrencilere her oturum için 40 dakika süre verilmektedir. İki yazılı olan derslerin birincisini, üç yazılı olan derslerin ikincisini uygulanan TEOG sınavı oluşturur.

Bireylerin hayatında önemli bir yer teşkil eden sınavlarda başarılı olmanın ve başarı sürecinde kalıcılığı sağlamanın kelime hazinesiyle doğrudan bağlantılı olduğu söylenebilir. “Kelime hazinesinin zenginliği öğrencilerin sadece dil derslerinde başarılı olmasını sağlamakla kalmamakta diğer derslerdeki akademik başarıyı da doğrudan etkilemektedir” (Blachowicz ve Fisher, 2005: 2). Sınavlarda anlama becerisini ölçmeye yönelik soruların çözümlenmesi, soru kalıbı ve cevap seçeneklerindeki metin ve cümle bağlamından hareketle kelimelerin anlamlandırılmasını gerektirmektedir. “Çünkü kelimeyi tanıyıp anlamlandırmak, kelimenin içinde geçtiği metni anlamlandırmanın anahtarıdır” (Irvin, 1990: 6).

Alanyazın incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin kelime hazineleri üzerine çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Kurudayıoğlu, 2005; Çıplak, 2005; Ünsal, 2005; İnce, 2007; Özbay, Büyükkız ve Uyar, 2011; Ceylan, 2013; İpekçi, 2005; Ünsal, 2005). Bu çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin TEOG sınavı Türkçe bölümündeki öz Türkçe kelime hazinelerini çeşitli değişkenlere göre belirlemeye yönelik bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. 2013-2016 yılları arasında uygulanan TEOG sınavlarının Türkçe bölümünde geçen öz Türkçe kelimeleri 8. sınıf öğrencilerinin bilme düzeylerini tespit etmeyi amaçlayan çalışmanın bu yönüyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

¹Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG), Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 18.09.2017 tarihinde alınan karar doğrultusunda uygulamadan kaldırılmıştır.

Problem Cümlesi

Aktif (etkin, üretici) kelime hazinesi ile pasif (edilgin, alıcı) kelime hazinesi arasındaki farkın ortadan kaldırılması sürecinde dil becerilerinin edinimine öğrenme ortamı oluşturan Türkçe derslerinin önemli rol oynadığı ifade edilebilir. "Türkçe eğitiminde temel dil becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Ancak bu becerilerin kazandırılabilmesi için öncelikle bazı ön koşul edinim ve öğrenmelere ihtiyaç vardır. Bunlardan birisi de kelime bilgisinin geliştirilmesidir" (Budak, 2000: 19). Dolayısıyla Türkçe dersinde çağdaş ve sistemli uygulamalar ile düşünce dünyasını zengin bir kelime dünyasıyla anlamlandıran, şekillendiren ve renklendiren bireylerin yetişmesi sağlanabilir. Bu düşünceler doğrultusunda araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin 2013-2016 yılları arasında uygulanan TEOG sınavlarının Türkçe bölümünde geçen öz Türkçe kelime hazinelerini farklı değişkenler açısından incelemek temel amaç olarak belirlenmiştir. Araştırmanın temel problemine bağlı olarak çözümü aranan alt problemler şunlardır:

1. 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime hazineleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
2. 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime hazineleri kitap okuma sıklığına göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime hazineleri ailenin gelir durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime hazineleri okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin istatistiksel analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel nitelikte olup tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. "Betimsel çalışmalar bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koyan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir" (Karasar, 1999:77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Siirt il merkezinde MEB'e bağlı bulunan farklı sosyoekonomik düzeye sahip bölgelerdeki okullardan random (rastgele) yöntemle seçilmiş üç okulun 8. sınıflarında eğitim gören 75 öğrenci oluşturmaktadır. Siirt Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Strateji Geliştirme Birimi'nden bu üç okulun 8. sınıflarında eğitim gören öğrencilerin sayılarına ilişkin bilgi alınmıştır. Çalışma grubunun oluşturulması sürecinde şube sayısı üçten fazla okulda (Şehit Polis Hayrettin Şişman Ortaokulu) tekrar random (rastgele) yöntemle seçilen sınıf çalışma grubuna dâhil edilirken şube sayısı bir olan okullarda (Şehit Öğretmen İsmail Çelik Ortaokulu ve 15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Ortaokulu) 8. sınıf öğrencilerinin tamamı çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Okullara Göre Dağılımı

Okul adı	Öğrenci sayısı
Şehit Öğretmen İsmail Çelik Ortaokulu	26
Şehit Polis Hayrettin Şişman Ortaokulu	32
15 Temmuz Demokrasi Şehitleri Ortaokulu	17
Toplam	75

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öz Türkçe Kelime Ölçme Anketi" kullanılmıştır (EK-1). Anket iki bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölümde ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara (cinsiyet, okul kütüphanesine gitme sıklığı, okunan kitap türü, baba gelir durumu, okul öncesi eğitim alma durumu) yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümü, üçlü likert formatında 60 maddelik bir ölçek olarak düzenlenmiştir. "Kelimenin Anlamını Biliyorum", "Kelimenin Anlamını Hiç Bilmiyorum" ve "Kelimeyi Duydum ama Anlamını Bilmiyorum" şeklinde üçlü likert formatında derecelenen 60 maddelik ölçekte öğrenciler, "Anlamını Biliyorum" dedikleri her kelime için "1", "Kelimenin Anlamını Hiç

Bilmiyorum" veya " Kelimeyi Duydum ama Anlamını Bilmiyorum" dedikleri her kelime için "0" puan almışlardır. Anketin bu bölümünden alınabilecek en yüksek ve en düşük puan 0-60 aralığında değişmektedir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen Öz Türkçe Kelime Ölçme Anketi'nin kapsam geçerliliğini saptamak amacıyla uzman (uzmanlardan 2'si Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim görevlisi, 2'si Türkçe öğretmeni ve 2'si Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim görevlisi) görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan anketin amaca hizmet etme durumu, öğrenci düzeyine uygunluk ve dilin anlaşılabilirliği bakımından değerlendirilmesi istenmiştir. Anketin güvenilirliğini belirlemek için çalışma grubunda olmayan benzer özellikteki 8. sınıf öğrencilerine ön uygulama yapılmıştır. Daha sonra uzmanların görüşleri doğrultusunda ankete son şekli verilmiş ve çalışma grubuna uygulanmıştır. Öz Türkçe Kelime Ölçme Anketi'nin güvenilirlik katsayısına ilişkin parametrelere ait değerler elde edilmiş ve Tablo 2'de gösterilmiştir. Güvenirlige ilişkin parametrelere ilişkin elde edilen değerler doğrultusunda ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 2

Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Cronbach's Alpha	0,959
Split-Half (odd-even) Correlation	0,957
Spearman-Brown Prophecy	0,978
Meanfor Test	27,177
StandardDeviationfor Test	14,392
KR21	0,944
KR20	0,959

Anketin ikinci bölümünde üçlü likert formatında derecelenen 60 maddelik öz Türkçe kelime listesi ve bu kelimelerin derlendiği TEOG sınavlarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3

Öz Türkçe Kelimeler ve Kelimelerin Derlendiği TEOG Sınavları

No	Araştırmaya Kaynak Teşkil Eden Öz Türkçe Kelimeler	Kelimelerin Derlendiği TEOG Sınavları
1	ALGILAMAK (Püsküllüoğlu,2002:56)	2013 KASIM TEOG 1. SORU ²
2	AYRAÇ (a.g.e., 76)	2015 NİSAN TEOG 20. SORU
3	BAŞARIM (a.g.e., 90)	2015 KASIM TEOG 10. SORU
4	BEKLENTİ (a.g.e., 95)	2014 NİSAN TEOG 7. SORU
5	BELLEK (a.g.e., 120)	2016 NİSAN TEOG 12. SORU
6	BETİMLEME (a.g.e., 104)	2014 ARALIK TEOG 12. SORU
7	BİLİNÇLENME (a.g.e., 114)	2014 MAYIS TEOG 15. SORU
8	BOYUT (a.g.e.,230)	2016 NİSAN TEOG 11. SORU
9	ÇÖZÜMLEME (a.g.e., 149)	2014 NİSAN TEOG 8. SORU
10	DEVİRİK (a.g.e.,165)	2013 KASIM TEOG 11. SORU
11	DOKU (a.g.e.,179-180)	2014 ARALIK TEOG 6. SORU
12	DÖNGÜ (a.g.e.,185)	2015 MAYIS TEOG 8. SORU
13	DÖNÜŞÜM (a.g.e.,186)	2015 KASIM TEOG 10. SORU
14	DUYU (a.g.e.,191)	2014 KASIM TEOG 18. SORU
15	EĞİLİM (a.g.e., 203-204)	2014 ARALIK TEOG 10. SORU
16	ESİN (a.g.e., 215)	2014 KASIM TEOG 16. SORU
17	EŞ SESLİ (a.g.e., 220)	2014 NİSAN TEOG 1. SORU
18	GEÇİŞLİ (a.g.e., 230)	2014 MAYIS TEG 18. SORU
19	GEZGİN (a.g.e., 239)	2016 NİSAN TEOG 5. SORU
20	GÖMÜ (a.g.e., 244)	2014 MAYIS TEOG 5. SORU
21	GÖRSEL (a.g.e., 247)	2014 MAYIS TEOG 16. SORU
22	GÖSTERGE (a.g.e., 250)	2013 ARALIK TEOG 8. SORU
23	İLİŞKİN (a.g.e.,276)	2015 KASIM TEOG 1. SORU
24	İLKEL (a.g.e., 276)	2015 NİSAN TEOG 14. SORU
25	İŞLEV (a.g.e., 285)	2013 KASIM TEOG 20. SORU

² Sorular ilgili yıllarda çıkan A Kitapçığı soru sırası yerleriyle gösterilmiştir.

26	İZLENİM (a.g.e., 290)	2016 NİSAN TEOG 7. SORU
27	KARŞILAŞTIRMA (a.g.e., 297)	2014 NİSAN TEOG 7. SORU
28	KARŞIT (a.g.e., 298)	2014 MAYIS TEOG 3. SORU
29	KOŞUL (a.g.e., 314)	2014 NİSAN TEOG 11. SORU
30	KURAKÇIL (a.g.e., 318)	2015 MAYIS TEOG 18. SORU
31	KURGU (a.g.e., 319)	2014 NİSAN TEOG 8. SORU
32	KURMACA (a.g.e., 320)	2015 KASIM TEOG 7. SORU
33	KUŞAK (a.g.e., 321)	2015 KASIM TEOG 12. SORU
34	NESNEL(a.g.e., 329)	2013 ARALIK TEOG 3. SORU
35	OLUŞUM (a.g.e., 338)	2015 KASIM TEOG 12. SORU
36	ÖBEK (a.g.e., 540)	2014 ARALIK TEOG 12. SORU
37	ÖRNEKLEME(a.g.e., 360)	2013 KASIM TEOG 11. SORU
38	ÖZDEŞ(a.g.e., 364)	2015 KASIM TEOG 19. SORU
39	ÖZDEŞİM (a.g.e., 364)	2015 MAYIS TEOG 9. SORU
40	ÖZGÜ (a.g.e., 369)	2014 MAYIS TEOG 16. SORU
41	ÖZGÜNLÜK (a.g.e., 370)	2013 KASIM TEOG 7. SORU
42	ÖZLEŞMEK (a.g.e., 371)	2015 KASIM TEOG 10. SORU
43	ÖZNE (a.g.e., 372)	2014 NİSAN TEOG 19. SORU
56	ÖZNEL (a.g.e., 372)	2013 KASIM TEOG 3. SORU
44	ÖZÜMSEMEK (a.g.e., 373)	2014 KASIM TEOG 8. SORU
45	ÖZVERİ (a.g.e., 374)	2016 NİSAN TEOG 3. SORU
46	SÖYLEŞİ (a.g.e., 413)	2013 ARALIK TEOG 9. SORU
47	SÜREÇ (a.g.e., 418)	2015 KASIM TEOG12. SORU
48	TANIMLAMA (a.g.e., 423)	2014 ARALIK TEOG 12. SORU
49	UĞRAŞ (a.g.e., 446)	2013 KASIM TEOG 1. SORU
50	UYARLAMA (a.g.e., 451)	2015 KASIM TEOG 10. SORU
51	UZMAN (a.g.e., 457)	2016 NİSAN TEOG 9. SORU
52	VARSAYIM (a.g.e., 465)	2014 NİSAN TEOG 7. SORU
53	VERİ (a.g.e., 466)	2015 KASIM TEOG 14. SORU
54	VURGU (a.g.e., 467)	2014 MAYIS TEOG 17. SORU
55	YANSITMAK (a.g.e., 475)	2014 ARALIK TEOG 5. SORU
57	YAPAY (a.g.e., 476)	2014 MAYIS TEOG 3. SORU
58	YAPI (a.g.e., 476)	2014 MAYIS TEOG 7. SORU
59	YARGI (a.g.e., 479-480)	2013 KASIM TEOG 3. SORU
60	YÜKLEM (a.g.e., 506)	2015 MAYIS TEOG 18. SORU

Verilerin İstatiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical PackageforSocialSciences)20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Öğrencilere yöneltilen 60 adet kelimeyi bilme düzeylerine göre "kelimenin anlamını biliyorum" dedikleri kelimelerin her biri "1" puan, "kelimenin anlamını hiç bilmiyorum" ve "kelimeyi duydum ama anlamını bilmiyorum" dedikleri kelimelerin her birisi ise "0" puan olarak değerlendirilmiş ve her öğrenci için 0-60 aralığında bir puan elde edilmiştir. Elde edilen puanların demografik bilgilere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız grupta t-testi ile incelenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı düzeyde farklılık çıkması halinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığı Tukey testi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğrencilerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır. Öğrencilerin demografik bilgilerinin dağılımının belirlenmesi amacıyla frekans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4
Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Tanımlayıcı özellikler	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	37	49,3
	Erkek	38	50,7
	Toplam	75	100,0
Kitap Okuma Sıklığı	Her Zaman	26	34,7
	Bazen	25	33,3
	Hiç	24	32,0
	Toplam	75	100,0
	Okunan Kitap Türü	Hikâye	35
Şiir Kitapları		25	33,3
Tarihi Kitaplar		24	32,0
Ansiklopediler		6	8,0
Fantastik ve Macera		55	73,3
Bilim ve Teknik Kitapları		20	26,7
Sözlükler		10	13,3
Dini Kitaplar		36	48,0
Roman		38	50,7
Tiyatro Kitapları		12	16
Aile Gelir Düzeyi	1000-1500 TL	23	30,7
	1500-2500 TL	15	20,0
	2500-3500 TL	18	24,0
	3500 TL ve üstü	19	25,3
	Toplam	75	100,0
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	Evet	38	50,7
	Hayır	37	49,3
	Toplam	75	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, öğrenciler cinsiyet değişkenine göre 37'si (%49,3) kız, 38'i (%50,7) erkek olarak dağılmaktadır. Öğrenciler kütüphaneye gitme sıklığı değişkenine göre 26'sı (%34,7) her zaman, 25'i (%33,3) bazen, 24'ü (%32) hiç olarak dağılmaktadır. Okunan kitap türlerine göre öğrencilerin 35'i (%46,7) hikâye, 25'i (%33,3) şiir kitapları, 24'ü (%32) tarihi kitaplar, 6'sı (%8) ansiklopediler, 55'i (%73,3) fantastik ve macera, 20'si (%26,7) bilim ve teknik kitapları, 10'u (%13,3) sözlükler, 36'sı (%48) dini kitaplar, 38'i (%50,7) roman, 12'si (%16) tiyatro kitapları olarak dağılmaktadır. Öğrenciler aile gelir düzeyi değişkenine göre öğrencilerin 23'ü (%30,7) 1000-1500 TL, 15'i (%20) 1500-2500 TL, 18'i (%24) 2500-3500 TL, 19'u (%25,3) 3500 TL ve üstü olarak dağılmaktadır. Öğrenciler okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre 38'i (%50,7) evet, 37'si (%49,3) hayır olarak dağılmaktadır.

8. sınıf öğrencilerine yöneltilen öz Türkçe kelimelerin bilinme düzeyleri Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5
Öğrencilerin Öz Türkçe Kelimeleri Bilme Düzeyleri

Öz Türkçe Kelimeler	Anlamı Bilinmiyor		Anlamı biliniyor	
	N	%	n	%
ALGILAMAK	19	25,3%	56	74,7%
AYRAÇ	19	25,3%	56	74,7%
BAŞARIM	68	90,7%	7	9,3%
BEKLENTİ	15	20,0%	60	80,0%
BELLEK	16	21,3%	59	78,7%
BETİMLEME	13	17,3%	62	82,7%

BİLİNÇLENME	20	26,7%	55	73,3%
BOYUT	15	20,0%	60	80,0%
ÇÖZÜMLEME	25	33,3%	50	66,7%
DEVİRİK	24	32,0%	51	68,0%
DOKU	25	33,3%	50	66,7%
DÖNGÜ	34	45,3%	41	54,7%
DÖNÜŞÜM	26	34,7%	49	65,3%
DUYU	24	32,0%	51	68,0%
EĞİLİM	26	34,7%	49	65,3%
ESİN	47	62,7%	28	37,3%
EŞSESİLİ	13	17,3%	62	82,7%
GEÇİŞLİ	19	25,3%	56	74,7%
GEZGİN	29	38,7%	46	61,3%
GÖMÜ	22	29,3%	53	70,7%
GÖRSEL	20	26,7%	55	73,3%
GÖSTERGE	21	28,0%	54	72,0%
İLİŞKİN	23	30,7%	52	69,3%
İLKEL	24	32,0%	51	68,0%
İŞLEV	29	38,7%	46	61,3%
İZLENİM	20	26,7%	55	73,3%
KARŞILAŞTIRMA	20	26,7%	55	73,3%
KARŞIT	33	44,0%	42	56,0%
KOŞUL	28	37,3%	47	62,7%
KURAKÇIL	18	24,0%	57	76,0%
KURGU	26	34,7%	49	65,3%
KURMACA	28	37,3%	47	62,7%
KUŞAK	23	30,7%	52	69,3%
NESNEL	23	30,7%	52	69,3%
OLUŞUM	22	29,3%	53	70,7%
ÖBEK	19	25,3%	56	74,7%
ÖRNEKLEME	22	29,3%	53	70,7%
ÖZDEŞ	27	36,0%	48	64,0%
ÖZDEŞİM	26	34,7%	49	65,3%
ÖZGÜ	21	28,0%	54	72,0%
ÖZGÜNLÜK	23	30,7%	52	69,3%
ÖZLEŞMEK	31	41,3%	44	58,7%
ÖZNE	23	30,7%	52	69,3%
ÖZNEL	27	36,0%	48	64,0%
ÖZÜMSEMEK	23	30,7%	52	69,3%
ÖZVERİ	21	28,0%	54	72,0%
SÖYLEŞİ	13	17,3%	62	82,7%
SÜREÇ	23	30,7%	52	69,3%
TANIMLAMA	21	28,0%	54	72,0%
UĞRAŞ	19	25,3%	56	74,7%
UYARLAMA	38	50,7%	37	49,3%
UZMAN	22	29,3%	53	70,7%

VARSAYIM	17	22,7%	58	77,3%
VERİ	16	21,3%	59	78,7%
VURGU	18	24,0%	57	76,0%
YANSITMAK	14	18,7%	61	81,3%
YAPAY	18	24,0%	57	76,0%
YAPI	15	20,0%	60	80,0%
YARGI	18	24,0%	57	76,0%
YÜKLEM	5	6,7%	70	93,3%

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları ve puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan bağımsız gruplarda t-testi sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir. Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Kız öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (45,54), erkek öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (37,84) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Tablo 6
Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Öz Türkçe Kelime Bilgisi Puan Ortalamaları

Cinsiyet	N	Ort	Ss	t	p
Kız	37	45,54	5,53	5,145	0,000*
Erkek	38	37,84	7,28		

* $p < 0,05$

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma sıklığı değişkenine göre öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları ve bu puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının kitap okuma sıklığı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespit edilmesi amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; kitap okuma sıklığı her zaman olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (47,08), kitap okuma sıklığı hiçbir zaman olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi ortalamalarından (33,25) anlamlı derecede daha yüksektir. Kitap okuma sıklığı her zaman olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (47,08) ile kitap okuma sıklığı bazen olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (44,04) arasında ise anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 7
Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Kelime Bilgisi Puan Ortalamaları

Kitap Okuma Sıklığı	N	Ort	Ss	F	p
Her zaman	26	47,08	4,91	59,538	0,000*
Bazen	25	44,04	4,77		
Hiç bir zaman	24	33,25	4,29		
Total	75	41,64	7,51		

* $p < 0,05$

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

8. sınıf öğrencilerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları ve bu puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde, 8. sınıf öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; bütün grupların ortalaması anlamlı derecede birbirinden farklıdır. Aile gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları da artmaktadır. Aile gelir düzeyi 1500-2500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (40,73), aile gelir düzeyi 1000-1500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından

(32,52) yüksek bulunmuştur. Aile gelir düzeyi 2500-3500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları(46,83), aile gelir düzeyi 1500-2500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (40,73) yüksek bulunmuştur. Aile gelir düzeyi 3500 TL ve üstü olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (48,47), aile gelir düzeyi 1000-1500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (32,52), aile gelir düzeyi 2500-3500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (46,83) ise aile gelir düzeyi 1500-2500 TL olanların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (40,73) yüksek bulunmuştur.

Tablo 8

Öğrencilerin Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Öz Türkçe Kelime Bilgisi Puan Ortalamaları

Aile Gelir Düzeyi	N	Ort	Ss	F	p
1000-1500 TL	23	32,52	3,38		
1500-2500 TL	15	40,73	4,23		
2500-3500 TL	18	46,83	3,22	88,890	0,000*
3500 TL ve üstü	19	48,47	3,32		
Total	75	41,64	7,51		

*p<0,05

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

8. sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almama değişkenine göre öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları ve bu puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan bağımsız gruplarda t-testi sonuçlarına Tablo 9'da yer verilmiştir. Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde, öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları okul öncesi eğitim alıp almama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<0,05). Okul öncesi eğitim alan 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (47,29), okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (35,84) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Tablo 9

Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Değişkenine Göre Öz Türkçe Kelime Bilgisi Puan Ortalamaları

Okul Öncesi Eğitim	N	Ortalama	Ss	t	P
Evet	38	47,29	3,90		
Hayır	37	35,84	5,66	10,224	0,000*

*p<0,05

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

2013-2016 yılları arasında uygulanan TEOG sınavlarının Türkçe bölümünde geçen öz Türkçe kelimeleri 8. sınıf öğrencilerinin bilme düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir (p<0,05). Elde edilen bulgulardan hareketle, kız öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının (45,54) erkek öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (37,84) daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. İlgili alanyazında yapılan çalışmaların (Cesur, 2005; Temur, 2006; Tüysüz, 2007; Çıplak, 2005) sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.
- Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının kitap okuma sıklığı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır (p<0,05). Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, kitap okuma sıklığı her zaman olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının (47,08), kitap okuma sıklığı bazen olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (44,04) ve kitap okuma sıklığı hiçbir zaman olan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi ortalamalarından (33,25) anlamlı derecede yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Kitap okuma etkinliğinin kelime hazinesinin gelişiminde önemli bir rol oynadığı daha önce yapılan çalışmalarda elde edilen bir bulgudur (Cesur, 2005; Ceylan, 2013; Temur, 2006).

- Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bulgulara göre farklı gelir düzeyindeki grupların öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları anlamlı derecede birbirinden farklıdır. İlgili alanyazında yapılan ve kelime hazinesinin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalar, bu araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Büyükkantarçioğlu, 1992; Özbay, Büyükkız ve Uyar, 2011; Tüysüz, 2007). Bu bağlamda, sosyo-ekonomik düzeyin leksikolojik anlamda kelime hazinesinin niteliği ve niceliği üzerinde belirleyici bir unsur olduğu ifade edilebilir. Çünkü "Çocuğun dil gelişimi, ailenin ekonomik, sosyal ve kültürel durumunun bir aynasıdır" (Aşıcı, 2005: 24).
- Araştırmaya katılan 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarının okul öncesi eğitim alıp almama değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Araştırmada, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamaları (47,29), okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin öz Türkçe kelime bilgisi puan ortalamalarından (35,84) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu, ilgili alanyazında yapılan araştırmaların sonuçları ile paralel niteliktedir (Özbay, Büyükkız ve Uyar, 2011; Temur, 2006; Ceylan, 2013; İpekçi, 2005: 50; İnce, 2009: 249).

Araştırmada, 8. sınıf öğrencilerinin öz Türkçe kelime hazinelerinin; cinsiyet, kitap okuma sıklığı, aile gelir durumu ve okul öncesi eğitim alma değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle konu ile ilgili olarak şu öneriler getirilebilir:

- Hizmet içi eğitim dönemlerinde öğretmenlere kelime öğretiminde uygulanabilecek çağdaş yöntem ve teknikler hakkında uygulamalı seminerler verilebilir.
- Farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin gereksinmelerini karşılayabilmek adına Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim ve Terbiye Kurulu işbirliği ile "100 Temel Öz Türkçe Eser" adı altında bir proje geliştirilebilir.
- Yapılandırmacı yaklaşıma göre şekillenen Türkçe Dersi Öğretim Programlarında öğrencilerin yaş, sınıf ve sosyoekonomik düzeyleri dikkate alınarak bilmeleri ve kullanmaları gereken kelimelerin sayısı ve listesine ilişkin çağdaş hedefler belirlenebilir.
- Kazanım temelli Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki öz Türkçe kelimeler ile ölçme ve değerlendirme amaçlı uygulanan ulusal ölçekli sınavlardaki öz Türkçe kelimelerin uygunluğuna ilişkin geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir.
- Araştırmada, sosyal ve ekonomik değişkenlerin leksikoloji bağlamında kelime hazinesinin gelişimi üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, Türk Dil Kurumu tarafından farklı sosyo-ekonomik bölgelerde eğitim gören farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin düzeylerine uygun Türkçe sözlükler hazırlanabilir.
- Uzmanlar tarafından benzer çalışmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir. Yapılan bu karşılaştırmalar sonucunda ortak kararlar alınabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Adıgüzel, M. S. (2004). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Yeryüzü Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Bağımsızlık Savaşımı Son 75 Yılda Türkiye Türkçesi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aşıcı, M. (2005). *Okul Çağında Dil Etkinlikleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Budak, Y. (2000). Sözcük öğretimi ve sözlüğün işlevi. *Dil Dergisi*, 92, 19-26.
- Büyükkantarçioğlu, N. (1992). İstanbul'daki üç ilkokulda farklı sosyal katmanlardan gelen üçüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinde ölçüt-dil sözcük dağılımı farklılıkları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 227-237.
- Calp, M. (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Ceylan, Ş. (2013). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yazı dilindeki kelime servetlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Çıplak, M. (2005). *Uşak merkez ilköğretim 5., 8. ve 11. sınıfların yazılı kelime hazinesinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Demir, C. (2006). Türkçe/Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti. *Milli Eğitim*, 34(169), 207-225.
- Dursunoğlu, H. (2010). *Kelime Hazinesini Geliştirmede Şarkıların Rolü ve Şarkılarımızdaki Söz Varlığı*. Ankara: Vizyon Yayınevi.

- Erciyas, O. (2010). Özleştirme Çalışmaları Işığında Türk Dil Kurumu Özleştirme Kılavuzu. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/3, 1187-1197, www.turkishstudies.net, DOI: 10.7827/TurkishStudies.8020, ANKARA-TURKEY
- Irvin, J. L. (1990). Vocabulary Knowledge: Guidelines for Instruction. What Reserch Says to the Teacher. Washington DC: National Education Association. (Veri tabanı: Eric / ED 319001)
- İnce, H. G. (2007). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin taşıdıkları sosyo-kültürel özellikler ile kelime hazinelerinin ilişkisi. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi.(18-20 Haziran Adana)*.
- İpekçi, A. (2005). *İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin kelime serveti üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karakuş, İ. (2000). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Sistem Ofset Yayınları.
- Karakuş, İ. (2002). Dil öğretiminin biyo-psiko-sosyal boyutları. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, (607), 230-238.
- Karakuş, İ. (2009). Türkçenin Gücü ve Atatürk. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-2006/1 (Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- Kurudayıoğlu, M., & Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307.
- MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Onan, B. (2013). *Dil Eğitiminin Temel Kavramları*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Öz, G. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M., Büyükkiz, K., & Uyar, Y. (2011). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki kelime hazineleri üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 149-173.
- Püsküllüoğlu, A. (2002). *Öz Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Temur, T. (2006). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin yazı dilindeki kelime hazinelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tüysüz, H. (2007). *Gediz (merkez) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin aktif kelime servetlerinin tespiti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Uygur, N. (1962). *Dilin gücü: denemeler*. İstanbul: Kitap Yayınları.
- Ünal, Ş. (2004). *Dil ve Kültür*. (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünsal, H. (2005). *Afyon (merkez) ilköğretim 5., 8. ve ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin konuşma becerisinde geçen aktif kelimelerin tespiti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

İletişim/Correspondence

Doç. Dr. Erhan AKIN
erhanakin49@hotmail.com

Seyithan KARA
seyithan_5656@hotmail.com

EK-1:ÖZ TÜRKÇE KELİME ÖLÇME ANKETİ

Sevgili öğrenciler bu çalışmada, 2013-2016 yılları arasında uygulanmış olan TEOG sınavlarında sorulmuş olan Türkçe soruları ve soru şıklarındaki öz Türkçe kelimeler seçilmiş ve seçilen öz Türkçe kelimeler vasıtasıyla "Öğrencilerin öz Türkçe Kelimeleri Bilme Seviyeleri Nedir?" sorusuna cevap aranacaktır. Anketin doldurulması için öngörülen tahmini süre 10 dakikadır. Anketi cevaplandıracağınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz:	( ) Kız	( ) Erkek		
Kitap Okuma sıklığınız nedir?	( ) her zaman	( ) bazen	( ) hiç	
Hangi tür kitapları okursunuz?	( ) Hikâye ( ) Şiir kitapları ( ) Tarihi kitaplar ( ) Ansiklopediler ( ) Fantastik ve macera	( ) Bilim ve teknik kitapları ( ) Sözlükler ( ) Dini kitaplar ( ) Roman ( ) Tiyatro kitapları		
Ailenizin gelir durumu:	( ) 1000-1500 TL	( ) 1500-2500 TL	( ) 2500-3500 TL	( ) 3500 TL ve üstü
Okul öncesi eğitim aldınız mı?	( ) evet	( ) hayır		

Sevgili öğrenciler, aşağıdaki tabloda verilen kelimelerin anlamları ile ilgili üç seçenektan size en uygun olan seçeneğe (x) işareti koyunuz.

NO	ÖZ TÜRKÇE KELİMELER	ANLAMINI BİLİYORUM	ANLAMINI HİÇ BİLMİYORUM	DAHA ÖNCE DUYDUM AMA ANLAMINI BİLMİYORUM
1	ALGILAMAK			
2	AYRAÇ			
3	BAŞARIM			
4	BEKLENTİ			
5	BELLEK			
6	BETİMLEME			
7	BİLİNÇLENME			
8	BOYUT			
9	ÇÖZÜMLEME			
10	DEVİRİK			
11	DOKU			
12	DÖNGÜ			
13	DÖNÜŞÜM			
14	DUYU			
15	EĞİLİM			
16	ESİN			
17	EŞ SESLİ			
18	GEÇİŞLİ			
19	GEZGİN			
20	GÖMÜ			
21	GÖRSEL			
22	GÖSTERGE			
23	İLİŞKİN			
24	İLKEL			
25	İŞLEV			
26	İZLENİM			
27	KARŞILAŞTIRMA			
28	KARŞIT			
29	KOŞUL			
30	KURAKÇIL			
31	KURGU			
32	KURMACA			
33	KUŞAK			
34	NESNEL			
35	OLUŞUM			
36	ÖBEK			
37	ÖRNEKLEME			

38	ÖZDEŞ			
39	ÖZDEŞİM			
40	ÖZGÜ			
41	ÖZGÜNLÜK			
42	ÖZLEŞMEK			
43	ÖZNE			
44	ÖZNEL			
45	ÖZÜMSEMEK			
46	ÖZVERİ			
47	SÖYLEŞİ			
48	SÜREÇ			
49	TANIMLAMA			
50	UĞRAŞ			
51	UYARLAMA			
52	UZMAN			
53	VARSAYIM			
54	VERİ			
55	VURGU			
56	YANSITMAK			
57	YAPAY			
58	YAPI			
59	YARGI			
60	YÜKLEM			